

Nota's, op 9 Juni 1954 te Brussel tussen de Nederlandse en de Belgische Regering gewisseld, houdende een overeenkomst tot regeling van de dienstplicht voor jongelieden die zowel de Belgische als de Nederlandse nationaliteit bezitten (Trb. 1954, 87)

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE
ZAKEN EN VAN DE MINISTER ZONDER
PORTEFEUILLE

No. 1

Ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
ontvangen: 14 Maart 1955.

De wens, dat deze overeenkomst aan de uitspraak van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens de Kamer of door ten minste twintig leden der Kamer uiterlijk te kennen worden gegeven op 13 April 1955.

's-Gravenhage, 11 Maart 1955.

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 60, lid 2, en onder verwijzing naar artikel 61, eerste lid, der Grondwet hebben wij de eer U Hoogedelgestrengte hiernevens over te leggen de tekst van de op 9 Juni 1954 te Brussel tussen de Nederlandse en de Belgische Regering gewisselde nota's, houdende een overeenkomst tot regeling van de dienstplicht voor jongelieden die zowel de Belgische als de Nederlandse nationaliteit bezitten (Trb. 1954, 87)¹⁾.

Tevens gelieve U Hoogedelgestrengte aan te treffen een toelichtende nota bij genoemde overeenkomst.

Het is de bedoeling, dat deze overeenkomst, voor wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, slechts zal gelden voor Nederland.

*De Minister
zonder Portefeuille,
J. LUNS.*

*De Minister
van Buitenlandse Zaken,
J. W. BEYEN.*

Toelichtende Nota

Bij de wet van 15 Mei 1953 (Stb. 233) werd een wijziging aangebracht in artikel 2, sub *a*, van de wet op het Nederlander-schap en het ingezetenschap, welke ten gevolge heeft gehad, dat het kind van een tijdens de geboorte in Nederland wonende vader, die zelf geboren is uit een in het Koninkrijk wonende moeder, Nederlander is, ook al bezit het *jure sanguinis* reeds een andere nationaliteit. Vóór genoemde wetswijziging werd onder deze bepaling het Nederlanderschap niet verkregen, indien men de nationaliteit van een andere Staat bezat.

Ten gevolge van deze wetswijziging hebben vele in Nederland gevestigde Belgen de Nederlandse nationaliteit verkregen, hetgeen aanleiding geeft tot complicaties bij de vervulling van de dienstplicht. Deze kwestie is van meer belang voor de Nederlands-Belgische bipatriden, die in Nederland wonen, dan voor hen, die woonachtig zijn in België, aangezien de Belgische Regering ook de buiten België gevestigde dienstplichtigen oproept. De Nederlanders in het buitenland daarentegen, die nooit in de Nederlandse bevolkingsregisters ingeschreven zijn geweest, worden niet opgeroepen voor het vervullen van militaire dienst bij de Nederlandse strijdkrachten.

Het op 12 April 1930 te 's-Gravenhage gesloten Protocol betreffende de militaire verplichtingen in enkele gevallen van dubbele nationaliteit, waarbij zowel Nederland als België partij zijn, beoogt een oplossing te geven voor de onderwerpelijke kwestie. Dit Protocol gaat uit van het beginsel, dat een bipatriede zijn militaire dienst vervult in het land, waar hij is gevestigd en waarmede hij de nauwste betrekkingen heeft. Van Belgische zijde werden bezwaren geopperd tegen toepassing van het Protocol op de tussen België en Nederland ontstane casuspositie, aangezien de praktijk had uitgewezen, dat het

¹⁾ Nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

moelijk uitvoerbaar is, toepassing van het Protocol ten gunste van een andere Staat, ingevolge de Belgische wetgeving, verlies van de Belgische nationaliteit ten gevolge heeft — hetgeen in de Belgisch-Nederlandse verhouding ongewenst werd geacht — en op het openlaten van een keuze — waarin het Protocol niet voorziet — tussen het dienen in het ene of het andere land werd prijs gesteld. Van Nederlandse zijde werd erkend, dat het tweede criterium, in het Protocol genoemd — dat van de nauwe betrekkingen — in de praktijk moeilijk hanteerbaar kan zijn; tevens werd echter te kennen gegeven, dat vervulling van de dienstplicht in het land van vestiging uitgangspunt moest zijn, zij het onder openlating van een keuze voor dienstneming in het andere land; dat concurrentie bij het oproepen moest worden uitgesloten, en dat de keuze slechts eenmalig zou moeten zijn, d.w.z. dat verandering van de woonplaats van het ene naar het andere land niet meer zou kunnen leiden tot wijziging in de inlijving of vervulling van de militaire verplichtingen.

De in de notawisseling dd. 9 Juni 1954 vervatte Nederlands-Belgische regeling dient in verband hiermede te worden beschouwd als een speciale regeling, naast welke het Protocol van 1930 formeel zijn geldigheid behoudt. Een beroep op dit Protocol door een in Nederland wonende bipatriede om van zijn militaire verplichtingen in België te worden ontheven, zal echter tot consequentie hebben, dat hij ingevolge de Belgische wetgeving van zijn Belgische nationaliteit zal moeten worden ontslagen.

Artikelen 1 en 2

De artikelen 1 en 2 bevatten de hoofdregel, dat een bipatriede slechts aan militaire verplichtingen is onderworpen in het land, waar hij woont, behoudens de inschrijvingsplicht. Aangezien de in België wonende Nederlanders hier te lande niet worden ingeschreven, is in artikel 1 ter plaatse het woord „eventuele” opgenomen. Op deze hoofdregel kan een uitzondering worden gemaakt door uitoefening van het hierna te noemen keuzerecht. Voor wat betreft een in België wonende bipatriede, die in Nederland wil dienen, zal dit kunnen geschieden door het aangaan van een vrijwillige verbintenis bij de Nederlandse strijdmacht (artikel 5). Een zelfde figuur is echter ten aanzien van in Nederland wonende bipatriden, die voorkeur geven aan het vervullen van de militaire dienst in België, niet mogelijk, aangezien de Belgische wetgeving een vrijwillige verbintenis slechts kent voor beroepsmilitairen. De regeling van het keuzerecht in artikel 4 doet derhalve afbreuk aan de hoofdregel van artikel 2 en diende in laatstgenoemd artikel te worden vermeld.

Artikel 3

Het is de desbetreffende autoriteiten veelal niet bekend of een in het buitenland wonende onderdaan ook de nationaliteit van het land van zijn inwoning bezit. In verband hiermede werd overeengekomen, dat, indien een van beide landen op het gebied van de andere Staat woonachtige onderdanen inschrijft voor de militaire dienst, hiervan mede kennis zal worden gegeven aan de autoriteiten van het land van inwoning. Aldus zal over en weer registratie van de bipatriden kunnen plaats vinden. Voorts zullen de autoriteiten van het land van inwoning aan de betrokken bipatriden kunnen mededelen, dat zij in beginsel onderworpen zijn aan de dienstplicht aldaar, doch te zijner tijd daarvan zullen kunnen worden ontheven, indien zij de voorkeur geven aan het vervullen van de militaire dienst in het andere land.

Artikelen 4 en 5

Deze artikelen regelen het keuzerecht, dat hierboven onder de artikelen 1 en 2 reeds werd vermeld. Van deze keuze moet kennis worden gegeven voordat betrokkene in feite wordt ingelijfd in de strijdmacht van het land van inwoning. Aangezien deze inlijving in de Nederlandse en de Belgische wetgeving verschillend is geregeld, kon dit tijdstip niet op dezelfde wijze worden aangeduid. Door de gekozen redactie wordt bereikt, dat over en weer betrokkenen in dezelfde positie worden geplaatst.

Artikel 6

Dit artikel heeft ten doel te voorkomen, dat een bipatriede, die eenmaal in één van beide landen voor de militaire dienst is gekeurd, bij verplaatsing van zijn domicilie naar het andere land aldaar dienstplichtig zou worden.

Artikel 7

Artikel 7 stelt de bipatriden, die in het ene land hun militaire dienst hebben vervuld dan wel geen militaire dienst behoeven te vervullen, vrij van de militaire verplichtingen in het andere land. Voorts is in dit artikel als overgangsregeling hetzelfde bepaald ten aanzien van hen, die op het tijdstip van inwerking-treding der regeling hun militaire dienst vervullen.

Artikelen 8 en 9

Deze artikelen bevatten eveneens een overgangsregeling, welke nodig is in verband met het tijdelijk achterwege laten van het oproepen voor de militaire dienst, in afwachting van de totstandkoming van de onderwerpelijke regeling. Aangezien het billijk is te achten, dat betrokkenen eveneens in de gelegenheid worden gesteld te kennen te geven, dat zij de voorkeur geven aan het vervullen van hun militaire verplichtingen in het andere land dan dat van hun inwoning, is van Nederlandse zijde toegezegd, dat hun zo mogelijk alsnog die gelegenheid zal worden verschaft.

Artikel 10

Hoewel de onderwerpelijke regeling betrekking heeft op de militaire verplichtingen van bipatriden, is in het belang van de overzichtelijkheid de bepaling, dat de wederzijdse onderdanen, die slechts één nationaliteit bezitten, vrijgesteld zijn van militaire verplichtingen in het land, waarvan zij de nationaliteit niet bezitten, uit de Nederlands-Belgische Overeenkomst van 4 October 1900 gelicht en in deze regeling overgebracht. Ook artikel 3 betreft trouwens mede niet-bipatriden.

Artikel 11

In artikel 11 is een omschrijving gegeven van de militaire verplichtingen, als bedoeld in deze regeling, welke omschrijving is ontleend aan par. 2 van artikel 8 van het op 20 Februari 1933 te Genève tussen Nederland en België gesloten Vestigings- en Arbeidsverdrag. In genoemd verdrag had deze paragraaf slechts betrekking op de op het grondgebied van de ene Staat gevestigde onderdanen van de andere Staat, die niet tevens de nationaliteit van eerstgenoemde Staat bezitten. Thans heeft de bepaling ook betrekking op bipatriden. Ten einde — ten overvloede — duidelijk te maken, dat geen vrijstellingen worden verleend van verplichtingen op grond van de burgerlijke verdediging, is aan het woord „landsverdediging” het woord „militaire” toegevoegd.

Artikel 12

Krachtens dit artikel zullen de nodige verklaringen aan de betrokken bipatriden kosteloos worden verstrekt.

Artikel 13

Een Nederlander, die de Belgische nationaliteit bezit en die er de voorkeur aan zou geven zijn militaire verplichtingen in België te vervullen, moet geacht worden zich te begeven in vreemde krijgsdienst. Hij zou zijn Nederlanderschap verliezen ingevolge artikel 7, onder 4, van de wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap, tenzij hem het in genoemde wetsbepaling bedoeld Koninklijk verlof zou zijn verleend. In het kader van de Belgisch-Nederlandse verhoudingen zou tegen het verlenen van dit verlof geen bezwaar behoeven te worden gemaakt. In verband hiermede is, na overleg met de Minister van Justitie, in de Nederlands-Belgische regeling bepaald, dat de bipatriden, die hun militaire dienst vervullen in één der beide landen, niet de nationaliteit van het andere land verliezen. Deze voorziening werkt terug tot het tijdstip van inwerking-treding van de wet van 15 Mei 1953.

Artikel 14

Voor de vervallenverklaring van de overeenkomst van 4 October 1900 en van par. 2 van artikel 8 van het Verdrag van 20 Februari 1933 zij verwezen naar de toelichting op de artikelen 10 en 11.

De leden 2 en 4 van dit artikel bevatten de gebruikelijke formules voor de totstandkoming van een internationale regeling bij notawisseling en de inwerkingtreding daarvan, alsmede de opzeggingsclausules.

In het derde lid is binnen het kader van de mogelijkheden, welke de Nederlandse Grondwet en de Belgische wetgeving bieden, voorzien in de onmiddellijke toepassing van deze regeling vanaf het tijdstip van dagtekening der notawisseling. Indien binnen een jaar de in het tweede lid van dit artikel bedoelde grondwettelijk vereiste goedkeuring nog niet mocht

zijn verkregen, zullen de betrokken Regeringen nader overleg moeten plegen over een verlenging van de tijdelijke toepassing.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. W. BEYEN.

De Minister zonder Portefeuille,
J. LUNS.

De Minister van Oorlog en van Marine,
C. STAF.

De Minister van Justitie,
L. A. DONKER.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
BEEL.